Шуляк Олена Анатоліївна,
заступник директора з навчально-виховної роботи, учителька географії Смілянської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №12 Смілянської міської ради Черкаської області

Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Запотоцький С. П., Карпюк Г. І., Гладковський Р. В. та ін.) 2022 р. За Державним стандартом базової середньої освіти, 2020 р.

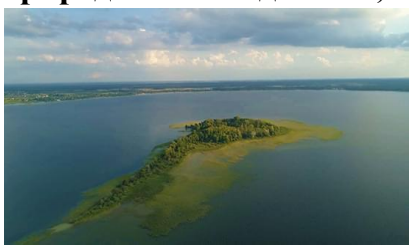
8 клас
Географія
ВОДИ СУХОДОЛУ І ВОДНІ РЕСУРСИ
ГР1. Проводжу дослідження природи
Варіант 1
Початковий та середній рівні
Завдання з вибором ОДНІЄЇ правильної відповіді.

1. Оберіть назви водосховищ, що утворюють Дніпровський каскад.

А Київське, Канівське, Кременчуцьке
Б Дністровське, Ладижинське, Кам'янське
В Канівське, Дніпровське, Краснопавлівське
Г Каховське, Вуглегірське, Софіївське

2. Туристичне агентство планує розробити екотур вихідного дня до водних об'єктів України. Вам потрібно обрати місце, яке відповідає характеристиці: це озеро природного походження, прісне, найбільше за площею в Україні. Укажіть його.

А Бребенескул
Б Ялпуг
В Сасик
Г Світязь

3. Виберіть правильне співвідношення між річкою та її характеристикою.
А Дунай протікає лише територією України.
Б Дністер – перша за довжиною річка в Україні.
В Південний Буг – найдовша річка, що повністю протікає територією України.
Г Дніпро бере початок на території України.

Достатній рівень

4. Установіть відповідність між групами озер України та особливостями їх утворення.

	Групи озер України		*Особливості рельєфу*
1	Озера у степовій зоні (наприклад Кундук, Ялпуг)	А	Утворені в результаті просідання ґрунту або карстових процесів.
2	Озера у гірських районах Карпат (напр. Синевир, Бребенескул)	Б	Виникли внаслідок затоплення долини річки та прилеглих балок водами Дунаю.
3	Озера у районах Полісся (напр. Світязь, Пулемецьке)	В	Утворилися внаслідок обвалів, зсувів або під час льодовикових періодів.
4	Озера у прибережних районах Чорного та Азовського морів (лимани, напр. Сасик, Алібей)	Г	Залишки давніх річкових долин, затоплені морем унаслідок опускання суходолу.

5. Водні ресурси України обмежені й розподілені нерівномірно. Для забезпечення сталого розвитку важливо впроваджувати заходи ощадного водокористування. Місцева громада розробляє екологічну програму, і вас як учня-еколога запросили запропонувати ДВІ ініціативи, які можуть бути реально реалізовані саме силами учнів школи у повсякденному житті або в межах закладу освіти. Укажіть їх.

А Економне споживання води у побуті (наприклад, закриття кранів, використання справної сантехніки).

Б Повторне використання очищених стічних вод у важкій промисловості.

В Охорона великих водних об’єктів від промислового забруднення.

Г Участь у толоках з очищення берегів та висадження дерев у прибережних смугах місцевих річок.

Д Будівництво та модернізація міських очисних споруд.

Високий рівень

Прочитайте текст та виконайте завдання 6.1-6.3.

«Річки України – це її життєва сила, що мереживом прорізає рівнини та гори. Найбільша з них Дніпро. Вона долає шлях у тисячі кілометрів, перш ніж віддати свої води морю. Проте характер річок неоднорідний: на півночі вони повноводні, з повільною течією та широкими заплавами, що навесні нагадують безкраї озера. На півдні ж, у зоні степу, річкова сітка стає рідшою, а малі річки влітку часто перетворюються на вузькі струмки або зовсім пересихають під палючим сонцем. Особливе місце займають гірські потоки Карпат – нестримні, з кам’янистим дном та вузькими долинами, вони здатні за лічені години перетворитися на руйнівні паводки після сильних злив. Людина змінила природний ритм багатьох артерій, створивши каскади водосховищ та канали, щоб напоїти посушливі краї, перетворивши річки на частину великого господарського механізму».

6.1. Як називається основне джерело живлення більшості річок України (понад 60% річного стоку), що пов’язане з таненням снігового покриву?

(Відповідь упишіть словом з малої літери в Н.в. одн.)

6.2. Увідповідніть терміни та їх визначення, що характеризують режим та роботу річок.

	Термін		*Визначення*
1	Межень	А	Найвищий рівень води в річці, що повторюється щороку в один і той самий сезон.
2	Паводок	Б	Раптове, короткочасне підняття рівня води в річці в будь-яку пору року внаслідок злив або відлиги.
3	Повінь	В	Найнижчий рівень води в річці, коли вона живиться переважно підземними водами.

4	Річковий стік	Г	Кількість води, що протікає через поперечний переріз річки за певний час (рік).

6.3. Визначте ДВІ особливості річок Карпатського регіону, що згадуються в тексті або випливають з природних умов.

А переважно льодовикове живлення
Б висока швидкість течії та великий похил русла
В стабільний рівень води протягом усього року
Г здатність до раптових дощових паводків
Д наявність широких заболочених заплав

Критерії оцінювання

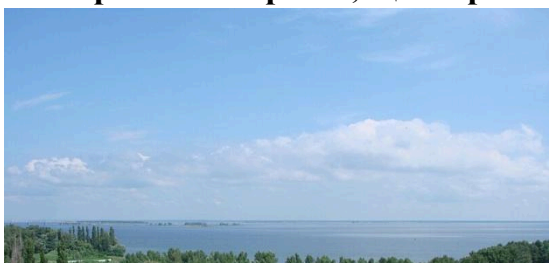
Рівні	Початковий і середній			Достатній		Високий			Усього балів
№ТЗ	1	2	3	4	5	6			
						6.1	6.2	6.3	
Відповіді	А	Б	В	1-Б, 2-В, 3-А, 4-Г	А, Г	снігове	1-В, 2-Б, 3-А, 4-Г	Б, Г	
Бали	1	1	1	2	2	1	2	2	12

Варіант 2

Початковий та середній рівні

Завдання з вибором ОДНІЄЇ правильної відповіді.

1. Оберіть назви річок, що є притоками Дніпра.

А Тясмин, Збруч, Прип’ять, Синюха
Б Десна, Ворскла, Прип’ять, Рось
В Сула, Гірський Тікич, Збруч, Мурафа
Г Десна, Мурафа, Західний Буг, Сула

2. Туристичне агентство планує розробити екотур вихідного дня до водних об’єктів України. Вам потрібно обрати місце, яке відповідає характеристиці: це озеро природного походження, прісне, найвисокогірніше в Україні. Укажіть його.

А Несамовите
Б Бребенескул
В Синевір
Г Світязь

3. Укажіть річку та водосховище, що на ній розташоване.
А Дніпро – Дністровське водосховище
Б Дністер – Канівське водосховище
В Південний Буг – Кременчуцьке водосховище
Г Дніпро – Київське водосховище

Достатній рівень

4.Установіть відповідність між формою рельєфу та її впливом на характер річки в Україні.

	Форми рельєфу		*Вплив на річки*
1	Карпати та Кримські гори	А	Повільна течія, утворення численних заток (лиманів) у гирлі.
2	Поліська низовина	Б	Наявність порогів, зміна напрямку течії.
3	Придніпровська та Приазовська височини	В	Швидка та бурхлива течія, утворення порогів і водоспадів.
4	Причорноморська низовина	Г	Спокійна, повільна течія, широка заплава, утворення стариць.

5. Водні ресурси України обмежені й розподілені нерівномірно. Для збереження води для майбутніх поколінь важливо впроваджувати заходи сталого водокористування. Місцева громада розробляє програму екологічного використання водних ресурсів. Вас як учня-еколога запросили запропонувати ДВІ пропозиції, які можуть бути реалізовані безпосередньо учнями школи. Укажіть їх.
А Організація просвітницьких кампаній та освітніх програм для однолітків щодо ощадного використання води.
Б Проєктування та будівництво нових очисних споруд для промислових підприємств міста.
В Упровадження технологій замкненого циклу водопостачання на металургійних заводах.
Г Участь в екологічних акціях із відновлення лісонасаджень та прибережних смуг вздовж місцевих водойм.
Д Фінансування модернізації міської системи централізованого водовідведення.

Високий рівень

Озера та болота – природні скарби України
Прочитайте текст та виконайте завдання 6.1–6.3.
«Україна багата на замкнені водойми, кожна з яких має свою унікальну історію походження. На півночі, серед лісів Полісся, розкинулися "блакитні очі" Волині – озера карстового походження, що живляться підземними водами та опадами. Найглибше серед них Світязь. Воно вражає прозорістю води. Зовсім інший характер мають озера півдня: у дельті Дунаю та на узбережжі Чорного моря вони часто сполучаються з морем, утворюючи лимани. Деякі з них мають солоність у декілька разів вищу за морську. Поряд з озерами важливу роль відіграють болота. Найбільше їх зосереджено на півночі країни, де низинний рельєф та надмірне зволоження сприяють накопиченню торфу. Болота працюють, як природні губки: вони вбирають воду під час повеней і поступово віддають її річкам у посушливі періоди, підтримуючи водний баланс цілих регіонів».

6.1. Як називається тип озерної улоговини (як у озера Світязь), що утворюється внаслідок розчинення водою м'яких гірських порід (крейди, вапняку)?
(Відповідь упишіть словом з малої літери в Н.в. одн.)

6.2. Увідповідніть типи походження озерних улоговин та їхні конкретні приклади в Україні.

	Походження		*Назва озера / водойми*
1	Заплавне	А	Світязь
2	Лиманне	Б	Ялпуг (у долині Дунаю)
3	Карстове	В	Синевир (у горах)
4	Завальне	Г	Сасик (Куяльник)

6.3. Визначте ДВІ важливі екологічні функції боліт, згадані в тексті або вивчені в курсі географії.

А Є основним джерелом питної води для великих міст.
Б Регулюють рівень води в річках, запобігаючи пересиханню.
В Сприяють швидкому прогріванню повітря влітку.
Г Працюють як природні фільтри, що очищують воду.
Д Прискорюють ерозію ґрунтів у степовій зоні.

Критерії оцінювання

Рівні	Початковий і середній			Достатній		Високий			Усього балів
№ТЗ	1	2	3	4	5	6			
						6.1	6.2	6.3	
Відповіді	Б	Б	Г	1-В, 2-Г, 3-Б, 4-А	А, Г	карст	1-Б, 2-Г, 3-А, 4-В	Б, Г	
Бали	1	1	1	2	2	1	2	2	12

Використані джерела

1. Географія. Підручник для 8 класу. Запотоцький С.П. URL: https://shkola.in.ua/3275-heohrafiia-8-klas-zapototskyi.html
2. ЗНО-онлайн. URL: https://zno.osvita.ua/geography/tag-vody_suhodolu_i_vodni_resursy/
3. ШІ. URL: https://chatgpt.com/c/68d279a7-5c20-832b-a7e0-71fb7085d4f7